

Səbahəddin Əli

**ŞÜŞƏ
SARAY**

Tərcüməçi:
İmanyar Qulusoy

QANUN NƏŞRİYYATI

Sabahattin Ali

**SIRÇA
KÖŞK**

Səbahəddin Əli yaradıcılığı boyu Anadolu insanının yaşantılarını, sosial və psixoloji problemlərini qələmə alıb. O özü ağrı-acı, nisgil dolu hekayələri haqqında belə deyirdi: "Nə üçün elə hey kədərli şeylərdən yazıram?" Kövrək qəlbli dostlarım: "Nə vaxta qədər pis, nöqsanlı şeyləri görəcəksən?! – deyirlər. – Həmişə aclardan, çıpaqlardan, dərdə mübtələlərdən bəhs edəcəksən? Gecələri qəzet satıb siqaret kötüyü yığan avara uşaqlardan, bir qarış torpaq, bir səhəng su üstündə bir-birinin canına qıyanlardan, həbsxanalarda çürüyənlərdən, həkim tapa bilməyənlərdən, haqqı tapdananlardan savayı yazasız şeylər, yaxşı, gözəl mətləblər yoxdur?"

Səbahəddin Əli düşüncələrinin təsirini artırmaq üçün bəzi hekayələrində satiranın gücündən istifadə edir.

"Şüşə saray" kitabında təqdim olunan hekayələr daha çox yazıçının başına gələnləri əks etdirir.

Səbahəddin Əli ŞÜŞƏ SARAY
Sabahattin Ali SIRÇA KÖŞK

Janr: hekayələr
Yaş qrupu: 16+
Ölçü: 130x200 mm
Cild: yumşaq
Səhifə sayı: 192

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu
Tərcüməçi: İmanyar Qulusoy
Redaktor: Günel Natiq
Korrektor: Əyyar Tahir
Mətn dizaynı: Günay Seyidova
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr, 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-36-879-6

© Qanun Nəşriyyatı, 2020; 2026
© 1947, Sabahattin Ali

Mündəricat

Portağal

7

Ağ gəmi

22

Qatil Osman

34

Böyrək

45

Papiros

69

Camaat çörəyi qulağına yemir

75

Xoşbəxt it

80

Çilli

86

Dekolman

96

Haqqımızı yedirtmərik!

105

Canqurtaran

112

Çirkincə

127

Qurdla quzu

147

NAĞILLAR

Bir eşq nağılı

167

Nəhənglərin ölümü

173

Qoyunun nağılı

177

Şüşə saray

183

Portağal

Paroxod Aralıq dənizinin şərq limanlarından birinə yan alanda artıq hava qaralmağa başlamışdı. Günəşin bir az əvvəl batdığı, dənizlə buludların bir-birinə qarışdığı yerdə lay-lay narıncı topalar görünürdü. Onların qənşərində uzanan Toros dağlarının qarlı təpələri isə al rəngli tüllə örtülmüşdü. Paroxod kiçik və köhnə idi. Arxası xeyli suya batmış, burnu havaya dikəlmişdi. Əlli beş yaşına çatan motorlar onlarla yaşıd olan gəmini malyariyaya tutulmuş xəstələr kimi tir-tir titrədirdi.

Yarım əsrdir yuyulub təmizlənməkdən yarıbayarı nazılmış və qatranı tökülmüş göyertə taxtaları qızmar istidə uzanıb ləhləyən, dərisi belinə yapışmış bir itin qabırğaları kimi tərپənirdi.

Bir saatdan bəri sükanda növbə çəkən krançı İsmayıl yerindən qımıldanmırdı. Qıçlarını bir-birindən bir arşın aralı tutmuş, yalın ayaqlarını dəvə dabanı kimi bərk-bərk göyertəyə basmış, əllərini sükana, gözlərini limana

yapışdırmışdı. Görənlər elə sanırdı ki, sanki nəfəsini tutub vacib bir hadisənin baş verməsini, məsələn, qarşıda daş evlərinin şüşələri parıldayan şəhərin bir gurultu ilə uçub dağılmasını, ya da dənizdən böyük bir məxluqun çıxıb gəmini birdən udmasını gözləyir.

Halbuki, o heç də belə böyük şeylər düşünmürdü. O, İstanbulda, Beşiktaşın arxa məhəllələrindən birində qoyub gəldiyi bapbalaca bir canlı, on beş gün əvvəl, bu son səfərə çıxdığı gün doğulan oğlunu fikirləşirdi. Ona keçən il Şilə tərəfdən İstanbula motorlu qayıqla manqal kömürü gətirərkən boğulan atası kapitan Musanın adını qoymuşdu. İndi öz-özünə dodaqaltı mızıldanırdı:

– Musa Dənizər, Musa Dənizər!

Oğlunun adını və soyadını birlikdə dedikcə uşaq gözündə böyüyürdü. Limanın qarşısında yastı-yastı uzanan və üstündə xaraba bir qala olan Adacığa yaxınlaşmışdılar. Burada sükanı bayraq tərəfə döndərə-döndərə:

– Oxudacam avaranın oğlunu! – deyər səsləndi.

Özü oxumamışdı, amma arvadı “təhsilli” sayılırdı. Həm bir neçə il məktəbə getmiş, həm də digər işçi qızlarla birlikdə oxuyub-yazmağa maraq göstərmişdi. İsmayıl hər dəfə səfərdən qayıdanda bir “Koroğlu” alır, evə gəlib yuyunandan sonra arvadına verir, yerə salınmış döşəkcədə yerini rahatlayıb onun oxumasına qulaq asırdı. Arvadı Xeyriyyə hecalamadan, Quran hafizləri kimi başını yelləyə-yelləyə əvvəlcə rəsmlərin altındakı yazıları, sonra da hekayələri, məqalələri, xəbərləri, təfriqə romanlarını, qəribə, hətta bir az da yanıqlı-yanıqlı oxuyurdu.

Bu zaman İsmayılın da dodaqlarının kənarında müb-həm bir cizgi əmələ gəlir, başa düşsə də, düşməsə də, dinləyə-dinləyə hərdənbir qəhqəhə çəkirdi. Hərbi və-ziyyət elan olunmuş yerləri təkrar oxudur, səfərdə gəmi sərnəşinlərindən, yaxud məzuniyyətdən qayıdan hərbi-çilərdən eşitdiklərini bir-birinə qarışdırıb danışır, “Və-ziyyət get-gedə pisləşir, Xeyriyyə!” deyib susurdu. Bu sü-kut “Di yeməyi gətir yeyək” mənasına gəlirdi. Arvadı da dərhal yerindən sıçrayır, süfrə hazırlamağa başlayırdı...

İsmayıl gözlərini xeyli yaxınlaşdıqları limana zilləyib heç qımıldanmadan dayananda arxadan ayaq səsləri eşitdi. Qalın bir səs: “Mən görə bilmədim!” deyirdi. Bu, gəmi süvarisi idi. İkinci kapitanın nazik, titrək səsi gəlirdi:

– Durbinlə yaxşı baxın! Mənə elə gəlir var!

İkisi də qabaq tərəfə gəldi, gözlərini durbinlərinə dirəyib limana və orada sıra ilə dayanan yük gəmilərinə uzun-uzadı baxdılar. Qısa boylu, qırmızı üzlü, qır saçlı, yastı burunlu süvari, kitablarda təsvir edildiyi kimi, əsl dəniz qurdu idi... Səsi kəsik-kəsik çıxır, gözlərinin kəna-rından yanaqlarına doğru yaş süzülürdü. Gözlərinin altı da, içi də su dolu kisə kimi şişmiş və aşağı sallanmışdı. İkinci kapitan isə onun əksinə uzun, sarı, arıq bir adam idi. Şapkasını qulaqlarına qədər keçirmiş, fevral ayında buralarda hava çox soyuq olmadığı halda, kapotunun yaxasını qaldırmışdı.

Süvari:

– Görə bilmirəm də! – deyindi.

– Bir az da yaxınlaşaq, görəcəksiz!

– Yaxınlaşanacan da hava qaralacaq...

Sonra qaraqabaq üzündəki ifadəni heç dəyişdirmədən kəsik-kəsik güldü, əliylə ikinci kapitanın böyrünü dürtdü:

– Özünü yırtma!... Limana çatanda bilərik! Əgər bir şey olsa, agentlikdən əvvəl gələrlər!...

Danışa-danışa İsmayılın önündən uzaqlaşdılar. İsmayıl onların arxasınca bir nəzər saldı. “İnşallah axtardığınızı tapmazsınız!” deyə söyləndi.

Bu gün üçüncü dəfə növbəyə çıxmışdı. Halbuki onun əsl işi krançılıq idi, gəmi bir limandan çıxıb o birinə çatana qədər kayutunda yatmalı idi. Amma bu səfər ekipajdan üç nəfər birdən qızdırmışdı. Kapitan da İskəndərunda başqa ekipaj götürməyi lazım bilməmişdi. İsmayıl bunun günahını süvaridə görür, “Bir azdan lövbər salanda keç kranın başına, gecə yarısına qədər, bəlkə də səhərəcən “Yuxarı!... Aşağı!... Yuxarı!... Aşağı!... Çək Allahın cəzasını!...” deyə donquldanırdı.

Hava əməlli-başlı qaralmış, gəmi də limana yanaşmışdı. Sahildə tək-tük işıqlar yanırdı. İkinci kapitan təzədən lövbərin başında dayanan gəmiçilərə tapşırıq verdi. Lövbərin zənciri motor səslərinə qarışaraq səs-küylə gəminin burnuna doğru sürüşür, dəlikdən keçib sulara dalırdı. Gəmi motorları söndürüb suların axarına qapılıb öz yerində fırlananda qəfil bir neçə qayıq peyda oldu. Lakin aşağıya doğru uzadılan körpüyə yaxınlaşmayıb, bir az aralı dayandılar. İki qayıq paroxoda yaxınlaşdı. Biri Sahil Gigiyena İdarəsinin qayığı idi, içində bir polislə bir mülki şəxs vardı. İkinci qayıq isə agentliyin işçisi-